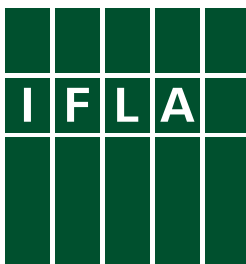

VYHLÁSENIE IFLA O POVINNÝCH DEPONÁTOCH

IFLA Statement on Legal Deposit

Copyright © International Federation of Library Associations and Institutions, 2011
Slovak edition © Spolok slovenských knihovníkov/Slovak Librarians Association
Translation © Ing. Silvia Stasselová, 2012

Povinné deponáty majú pre uchovávanie a sprístupňovanie dokumentárneho dedičstva národa zásadný význam. Vydavateľstvá a knižnice úzko spolupracujú s cieľom zabezpečiť celosvetový úspech zavedenia povinných deponátov, bez ohľadu na formát alebo technológie.

Východiská

V Smernici UNESCO pre legislatívu povinných deponátov je povinný deponát definovaný ako „zákonná povinnosť, na základe ktorej musia všetky komerčné alebo verejné organizácie, prípadne osoby produkujúce akýkoľvek typ dokumentácie vo viacerých výtlačkoch odovzdať jednu alebo viacero kópií do fondov príslušnej národnej inštitúcie“.

Zásady o povinných deponátoch sú v mnohých krajinách vymedzené právnymi predpismi, no môžu sa uplatňovať aj na báze dobrovoľnosti. Silný a efektívny systém povinných deponátov by mal existovať vo všetkých krajinách. Takýto systém bude najúčinnější vtedy, keď bude fungovať úzka spolupráca medzi stanovenými národnými správcami povinných deponátov (spravidla knižnice) a subjektmi zodpovednými za poskytovanie výtlačkov (väčšinou vydavateľstvá alebo autori).

Výhody povinných deponátov

- ▶ Odovzdávanie povinných výtlačkov všetkých publikácií vydaných v krajine v akejkoľvek forme do fondov národných správcov deponátov umožňuje vytvárať komplexnú zbierku dokumentárneho dedičstva národa.
- ▶ Povinné deponáty umožňujú komplexnú, štandardizovanú katalogizáciu a spracovanie záznamov publikácií v prospech knižníc, vydavateľstiev, kníhkupcov, vedeckých pracovníkov i širokej verejnosti; na základe toho môže správca deponátov slúžiť ako národné referenčné a informačné centrum pre vzdelávanie a výskum týkajúci sa všetkých aspektov dokumentárneho dedičstva príslušného národa.
- ▶ Princípy povinného deponátu podporujú uchovávanie dokumentárneho dedičstva národa a prispievajú k jeho dlhodobému pretrvaniu.
- ▶ A napokon, povinné deponáty sú základom slobodného prístupu k informáciám a fungovania zrelej a informovanej občianskej spoločnosti.

Dôležité informácie o povinných deponátoch

- ▶ Požadovaný počet výtlačkov by mal byť obmedzený na minimum s cieľom zabezpečiť ich primeranú technologickú dostupnosť a dlhodobé uchovávanie pre budúcnosť. Systém povinných deponátov by sa nemal využívať ako mechanizmus na poskytovanie bezplatných publikácií pre knižnice v príslušnej krajine.
- ▶ Náklady na doručenie výtlačkov a výrobné náklady by mal hradiť poskytovateľ deponátu. V prípade digitálnych publikácií zahŕňajú aj príslušný softvér alebo iné technické prostriedky potrebné na prístup k publikácii. Deponovanie digitálnych publikácií si môže vyžadovať špeciálne riešenia a praktické opatrenia.
- ▶ Odovzdanie povinných deponátov by sa malo uskutočniť čo najskôr po vydaní publikácie.
- ▶ Správca povinných deponátov by mal zaručiť, že o dodané materiály sa bude starať zodpovedne.
- ▶ Správca povinných deponátov by mal zabezpečiť zachovanie uloženého materiálu, ktoré zahŕňa kopírovanie alebo prepis materiálov chránených autorským právom v miere nevyhnutnej pre ich uchovanie. Deponáty by sa mali sprístupňovať takým spôsobom, aby neboli ohrozené záujmy vlastníka autorských práv.
- ▶ Zásady o povinných deponátoch sú všeobecne stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch, ktoré sa v jednotlivých krajinách líšia. Dosiahnutie určitej jednotnosti (napr. v požadovanom počte exemplárov povinných deponátov) však nemusí byť možné ani žiaduce. Vo svete, kde informácie nepoznajú hranice, je dôležité, aby depozitné knižnice mohli sprístupňovať povinné deponáty rovnakým spôsobom, ako sprístupňujú iné zbierky. Na vydavateľov by nemali klásť neprimerané nároky, aby boli schopní splniť zákonné požiadavky týkajúce sa povinných deponátov bez zbytočných komplikácií a nákladov.

Obsah vytvorený používateľmi

- ▶ Elektronické publikácie sú významnou a neoddeliteľnou súčasťou dokumentárneho dedičstva národa, a preto musia byť zahrnuté v legislatíve o povinných deponátoch vrátane obsahu vytváraného a zdieľaného používateľmi internetu. Digitálne technológie ponúkajú spôsoby, ako zjednodušiť systém povinných deponátov prostredníctvom rýchleho prenosu dát a ako uľahčiť komplexné úlohy katalogizácie,

indexovania a tvorby záznamov, ako aj riadenia a sprístupňovania deponátov. Keďže internet poskytuje všetkým používateľom čoraz viac možností na online publikovanie, komplexné spracovanie takýchto obsahov nebude možné; namiesto toho reprezentatívny výber by túto požiadavku splnil. V súvislosti s digitálnymi technológiami sa zároveň vynárajú obavy z neautorizovaných zásahov, kopírovania a neoprávneného šírenia deponátov. Vydavatelia a knihovníci musia úzko spolupracovať pri zabezpečovaní oprávnených potrieb používateľov i držiteľov autorských práv v dynamicky sa vyvíjajúcom prostredí publikovania.

*Schválené Správnou radou IFLA
7. decembra 2011 v Haagu.*